

## VOORUITBLIK WINTERSERIE DEN DUNGEN – 17 november 2024

De tweede winterserietocht van dit seizoen laat ons afreizen naar Den Dungen, onder de rook van 's-Hertogenbosch. De start is bij Eetcafé Keesje, bij velen beter bekend als de Majorcabar of Herberg de Poeling.

Het gaat een prachtige, gevarieerde wandeling worden, langs en door landgoederen, waterlopen, over historische gronden en, afhankelijk van de gekozen afstand, langs het mooiste kasteel van Brabant.

Er is heel wat te vertellen. Lees maar eens!

Nadat we Keesje verlaten hebben, lopen we naar de brug. Iets verderop is de aansluiting van het Maximakanaal op de Zuid-Willemsvaart en al snel lopen we parallel aan het 8,2 km lange kanaal. Bij Gewande mondt dit uit in de Maas. Het is sinds 2014 in gebruik en vanaf die tijd hoeven de grote binnenvaartschepen niet meer door het centrum van 's-Hertogenbosch te varen. Bij de aanleg is aandacht geweest voor de natuur. De beek de Rosmalense Aa, een aftakking van de Aa loopt naast het kanaal, maar niet zomaar. Het



meandert en de oevers zijn groen en weelderig begroeid, zodat het een moerassig karakter krijgt en er een gebied ontstaan is waar (water)vogels zich uitstekend op hun gemak voelen. We lopen slechts een klein stukje in dit nieuwe natuurgebied. We laten het achter ons en komen in het beekdal van de Aa. Het Waterschap heeft dit beekdal flink onder handen genomen en het fraaie resultaat gaan we vandaag op verschillende plaatsen zien!

Dan nadert landgoed Wamberg, dat in het bezit geweest is van de familie Van Lanschot en later van de familie Van Rijckevorsel. Als we over de toegangsweg lopen, passeren we de schilderachtige tuinmanswoning. Aan het einde kunnen we een blik werpen op het Huis Wamberg en lopen we langs enkele oude boerderijen, waarvan één met een bijzondere poort.

Frans van Rijckevorsel liet een landschapsplan maken voor het mooie bosrijke landgoed en wij gaan genieten van de uitwerking ervan. We komen op een fraai pad met bruggetjes, lopen als het ware onder de rododendrons door en passeren de vijvers die met elkaar in verbinding staan.



Het wordt tijd voor een lekkere beker koffie. En we worden op onze wenken bediend, want aan de rand van de Wamberg treffen we de grote koffiepost.



Deze staat in het zicht van de markante, eeuwenoude pachtboerderij Eikenlust met z'n ronde torentje.

Ik vind dit altijd een heerlijk moment. Een goed uur wandelen achter de rug, tijd voor een lekker vers kopje koffie. Op dit punt dient de eerste splitsing zich aan. De langere afstanden vervolgen de route over een grasdijk langs de Grote Wetering. Deze waterloop is vermoedelijk in de 13e eeuw gegraven door monniken uit Vinkel en is

12 km lang. In 's-Hertogenbosch mondt deze loop uit in het riviertje de Aa.

De wandelaars die voor 10 of 15 km gekozen hebben, mogen wat langer genieten van de Wamberg. Ze komen opnieuw op het mooie landgoed en verlaten het aan de achterzijde. Mocht je nog wat openhaardhout willen, hier ligt genoeg!!

Opnieuw een splitsing. De 10 km-route leidt de wandelaars door het buitengebied in de richting van Berlicum. Iets ten westen van het oude Hervormde Kerkje komen ze op een zandpad en maken dan prachtige wandelkilometers door het stroomdal van de Aa! Na een heel mooi stuk langs dit meanderende riviertje komen zij bij de bijzondere fietsbrug over de Zuid-Willemsvaart. Hier sluiten zij weer aan op de hoofdroute.

Ondertussen is zijn de lopers op de 15 km een royalere bocht rondom Berlicum aan het maken. Zij krijgen een afwisseling van landelijk en bebouwd gebied. Ook komen ze aan de rand van Middelrode op een fraai fietspad met zicht op het mooie Aadal. Bij het bruggetje over de Aa komen ze de andere wandelaars tegen en dan is daar al snel de soepst.

De mensen die een langere afstand lopen, hebben zoals eerder gemeld, de Wamberg verlaten. Zij vervolgen de route op een grasdijk langs de oever van de Grote Wetering. Bij de brug slaan ze af en lopen naar het bosgebied Hooghei. Let eens op de vele lariksen in dit gebied. Het is de enige naaldboom in West-Europa die zijn naalden laat vallen. Maar niet voordat ze prachtig fel geel-oranje verkleurd zijn.

En de kans is groot dat wij dit nog net meemaken! Genieten dus.

We komen bij een waterloop. Wat een variatie vandaag. Complimenten aan onze routebouwers Ad Ketelaars en Theo van Boxmeer!

Via een smal pad lopen we naar de 1e caférust bij restaurant De Hooghei. Deze gaat speciaal voor OLAT eerder open. Hoe gastvrij! Even genieten van een welkom rustmoment en dan op naar een volgend mooi bosgebied: Engelenstede. De naam dankt het aan een hoeve die omstreeks 1760 in dit gebied stond. De eigenaar heette Van Engelen en liet een beeld van een engel in de boerderij in metselen.

We slingeren door het gebied dat een afwisseling kent van gemengd bos, stukjes heide en enkele recreatieweides. Het is echt een stukje natuur om in dit jaargetijde doorheen te lopen: de herfstverkleuring is op z'n mooist, de bladeren dwarrelen naar beneden, de grassen langs het pad zijn goudgeel. En let ook eens op de vele soorten paddenstoelen, het gebied staat er bekend om. Het werd ooit in een landelijk dagblad omschreven als een zwammenparadijs!

Halverwege buigt de 20 km af. Zij lopen via autoluwe wegen zuidwaarts richting Berlicum. Aan de rand van de bebouwde kom is de samenkomst met de 15 km. Samen vervolgen zij de route in het mooie stroomdal van de Aa. Dit leidt hen naar Seldensate. Hierover later meer.

Even terug naar de twee langste afstanden: Zij lopen verder door Engelenstede. Bij buurtschapje Kaathoven passeren zij de voormalige Cunerakapel, gebouwd omstreeks 1500. Het gebouw heeft ook nog dienstgedaan als lagere school. Nu is het een bijzonder woonhuis.

Na een stukje asfaltweg volgt een zandpad, dat uiteindelijk uitkomt in de Heeswijkse bossen. Hier krijgen de wandelaars een heerlijke afwisseling van brede bospaden en smalle paadjes voorgeschoteld. We komen in de buurt van het openluchttheater De Kersouwe, waar de voorstellingen nu even stilliggen vanwege het winterseizoen.

Dan laten we de bossen achter ons en lopen zo ineens weer in een open agrarisch gebied. Een smal bruggetje leidt ons over de Leijgraaf. Deze waterloop begint in Boekel en mondt in Berlicum uit in de Aa.

Dan volgt buurtschapje Kameren, mooi gelegen tussen de Heeswijkse Bossen en het parkbos van Kasteel Heeswijk.

En natuurlijk is dit prachtige kasteel opgenomen in de route! Het heeft de titel 'Kasteel van Brabant' gekregen. In 2000 is de hoofdburcht opengesteld voor het publiek. De restauratie van het poortgebouw, koetshuis, de ijzertoren en wapenzaal werd in 2005 voltooid.

Landgoed en kasteel zijn nu een drukbezochte historische buitenplaats, fraai gerestaureerd en gelegen in een prachtig natuurgebied. Mocht je er nog nooit geweest zijn, dan moet je zeker een bezoek plannen. Het biedt je een uniek kijkje in de leefwereld van de baronnen Van den Bogaerde, en alle kostbaarheden die ze verzamelden.

De lopers op de langere afstanden hebben hier een exclusieve caf rust: ze mogen op de koffie bij de Barones! Geniet vooral even van de bijzondere omgeving.



Na de pauze volgen enkele mooie lanen rondom het kasteel en over het landgoed.

Dan gaan beide afstanden uiteen. De 30 km vervolgt de route en komen langs de schitterend gelegen Looz Corswaremhoeve, een oude boerderij met een mooie boomgaard. Let ook eens op de uit de kluiten gewassen beukenhaag! Zij komen op een pad langs de Leijgraaf en dan komt ook deze afstand in het stroomdal van de Aa.

De lopers op de langste afstand, de 40 km, gaan bij Kasteel Heeswijk aan een extra lus beginnen. Ze komen op een fietspad langs de Aa, dat hen door een wilgenbosje en door landerijen leidt. Via het viaduct steken ze de Zuid-Willemsvaart over. Aan de andere kant wacht het Wijboschbroek, een waar natuurpareltje! De leemhoudende bodem zorgt voor veel zeldzame planten. Ook populieren gedijen hier goed. De kenmerkende populierenweiden zijn hier dan ook goed te herkennen.

We verkennen een flink stuk van dit mooie gebied en komen dan in een agrarisch landschap met een eeuwenoude geschiedenis.

We passeren steenfabriek De Molenheide, opgericht in 1898. De leemrijke grond in de regio werd afgegraven voor de fabricage van stenen. Het hoofdgebouw van de Nederlandse Spoorwegen in Utrecht is gebouwd van stenen, gemaakt van "Skendels" leem. Toch leuk om te weten!

We zijn ondertussen op de terugweg en lopen heerlijk op autoluwe wegen. Tijd om rond te kijken: her en der een oude boerderij, bomenrijen, waterlopen. We gaan de brug over de Zuid-Willemsvaart over. Bij de volgende brug, die over de Aa, is de samenkomst met de 30 km. Samen lopen zij een fraai stukje door het stroomdal. Hier vormen afgesneden zijarmen van de Aa kleine natuurpareltjes. Bij alweer een brug, maar ditmaal een klein fietsbruggetje, is de samenkomst met de lopers op de 15 en 20 km.

We zijn hier aangekomen op het eeuwenoude landgoed Seldensate, vermoedelijk ontstaan in de 14<sup>e</sup> eeuw. Wat nog rest is de kasteelruïne, de duiventoren en het fraaie poortgebouw. Dit laatste wordt gebruikt als werkruimte van de Vereniging van Bijenhouders St. Ambrosius. Bij de ingang treffen we de soeppost. De OLAT-vrijwilligers staan ons op te wachten met een heerlijke beker dampende soep. Heerlijk!! Even een praatje maken, de benen even rust gunnen, niet vergeten om even rond te kijken op dit historisch plekje en dan stappen we weer aan.



We lopen over het fraaie landgoed en komen aan de andere zijde van de Aa. Iets verderop is de fietsbrug, waar de samenkomst met de 10 km is. Hier zijn alle wandelaars weer bijeen.

De laatste kilometers zijn nog een cadeautje! We gaan de Zuid-Willemsvaart over en zien uitgestrekte boomgaarden, die er nu kaal bij liggen. Het fruit is geoogst, de appels en peren

liggen in de koelcellen. We komen op een fraai dijkje. Her en der is een poel te zien en zo af en toe kijken we in de achtertuinen van fraaie oude boerderijen. Aan het einde van het dijkje lopen we tussen enkele huizen door naar de weg. Daar zien we Keesje en zijn we aan het einde van een prachtige wandeling.

Hartelijk dank aan alle vrijwilligers!

*-Myriam van den Berg-*